VidenCenter

Det Nationale Videncenter for e-læring

Hybrid undervisning

En praktisk guide til fjernundervisere

Det Nationale Videncenter for e-læring

Redaktør og forfatter: Michael Lund-Larsen og Søren Lundsgaard Jørgensen
Faglig korrektur: Daniella Tasic Hansen
Layout: Sune Bjerre
ISBN: 978-87-971479-4-8

Indhold i guiden kan med kildeangivelse frit benyttes, dog ikke til kommercielt brug.
(Creative Commons License – Kreditering-Ikkekommerciel 2.5 Danmark)
© 2020, eVidenCenter, Aarhus Business College.

eVidenCenter.dk
c/o Aarhus Business College
Tlf. 89363333

Indhold

Introduktion 4
– Didaktik i en pandemi-tid 6
Målgruppe for guiden 6
Tak for samarbejdet 7
Hvad er hybrid undervisning? 8
Det er ikke et klasseværelse 10
– Pædagogiske greb 12
– Rammesætning 12
– Aktiviteter 14
– Vejledning 15
Hvem er vi? 16
Gode råd fra eVidenCenter 17

Introduktion

Denne guide handler om hybrid undervisning. Guiden bygger på erfaringer og indsigter fra arbejdet i eVidenCenter, Det Nationale Videncenter for e-læring[1]. Derfor henvender guiden sig til undervisere, der kan gøre brug af guidens råd og vejledning til at forberede, gennemføre og evaluere hybrid undervisning. Rådene fokuserer på egnede pædagogiske greb og didaktiske tilgange, og i guiden finder læseren også overordnede tekniske anvisninger til hybrid undervisning.

Denne guide supplerer to andre guides, der også omhandler undervisning, der er digitalt medieret, nemlig Pædagogiske greb i fjernundervisningen og Greb om differentiering med it, der begge er udgivet af eVidenCenter og kan downloades fra www.evidencenter.dk.

1. EA Lillebælt-rapporten

Didaktik i en pandemi-tid

I skoleåret 2020/21 er alle danske uddannelsesinstitutioner fortsat udfordret af Covid-19-pandemien. Undervisere og elever er forhindret i at samles under de samme fysiske omstændigheder, vi kan huske fra før forårets nedlukning af klasseværelset. Efter vinterens lange nedlukning åbnes der måske op igen i foråret, sandsynligvis delvist: den ene dag er alle klassens elever mødt frem på skolen, men allerede næste dag har smittefaren sendt et par elever hjem, dagen efter kan det være underviseren, der "er på" hjemmefra, og samtidig sker det stadig også, at hele klasser og årgange sendes hjem i dage og uger. Undervisningen fysiske kontekst er i opbrud og veksler uafbrudt mellem situationer, der udfordrer en langsigtet og gennemtænkt undervisningsplan.

Derfor er der brug for didaktiske designs, der omfavner skiftende situationer og skærer igennem disse med håndfaste pædagogiske greb. Det er denne guide et bidrag til.

Målgruppe for guiden

Målgruppen for guiden er undervisere på tværs af uddannelser og uddannelsesniveauer, som ønsker at få kendskab til måder at gennemføre effektiv hybrid undervisning, hvor både elever og lærer kan trives.

Guiden er også tænkt som inspiration til skoleledelser, der har til opgave at skabe rammer og et godt arbejdsmiljø for lærerne og deres professionelle læringsfællesskaber, når undervisningen skal gennemføres som hybrid undervisning.

Tak for samarbejdet

Dette inspirationshæfte er udarbejdet og udgivet af eVidenCenter. Indholdet er skabt i et samarbejde mellem eVidenCenter og tre undervisere, der har gjort sig stor umage med at opsamle og formulere erfaringer med hybrid undervisning på ungdomsuddannelserne. Mange tak for samarbejdet til

Per Utzon, grundforløbsunderviser,
Aarhus Business College

Ane Teichert, lektor i spansk,
Egaa Gymnasium

Pia Møller Jensen, lektor i matematik og fysik,
Egaa Gymnasium

Hvad er hybrid undervisning?

Hybrid undervisning egner sig til den situation, hvor undervisere og elever er spredt på flere lokaliteter, men på trods af det deltager alle samtidigt i undervisningens aktiviteter. Underviseren er typisk på skolen sammen med nogle, ikke alle, af klassens elever, mens de øvrige elever deltager fra andre steder fx hjemmefra eller fra en anden af skolens lokaliteter. Video og lyd samt online værktøjer skaber en synkron forbindelse og en fælles kontekst for undervisningen.

Hybrid undervisning sigter mod at gennemføre synkron undervisning og læringsaktiviteter mellem elever og lærere, hvor alle deltager ligeværdigt og bidrager.

Opsætning af et hybridt undervisningsrum

Der findes mange bud og erfaringer på, hvordan der kan etableres en god synkron forbindelse mellem underviseren og deltagere på flere forskellige lokationer. Det er værd at bruge kræfter på at finde frem til og forfine en god forbindelse i lyd og billede, men det er også vigtigt, at en god forbindelse ikke medfører at afstand negligeres, som uanset forbindelsens kvalitet stadig har stor betydning for undervisningen.

Her deler Per Utzon, grundforløbsunderviser, Aarhus Business College, sine grundlæggende råd til en gør-det-selv opsætning af et rum til hybrid undervisning:

- *"En god mikrofon gør en stor forskel. Vi har monteret bordmikrofoner i alle klasser. PC'ens indbyggede mikrofon er et mindre godt valg – lad hellere læreren bruge et trådløst headset.*
- *Hvis man anvender et whiteboard, skal man bruge eksternt webcam og huske sort tusch (aldrig rød!).*
- *Hvis man deler sin skærm, er det vigtigt, at det er den rigtige skærm, der er delt. Bemærk, at ved programmer som MS Teams er PC'ens kamera stadig tændt og viser et lille billede nede i højre hjørne. Det ses ikke hos underviseren men kun ved eleverne online. Det betyder, at eleverne hjemme faktisk godt kan se, hvad underviseren peger på (hvis PC'en "peger" rigtigt på underviser og skærm). Jeg trækker af samme grund min PC med bord hen i midten af lokalet.*
- *Prøv også gerne at blive opmærksom på, hvordan eleverne bedst deler dokumenter og noter med deres studiegrupper/buddies. På Teams vil det ofte være under filer på en kanal eller i studiegruppens kanal. Mange elever anvender det, de kender fra folkeskolen – nemlig Google Docs."*

Ane opsummerer:
"Man skal generelt tænke i forskellige lavpraktiske løsninger, der opfylder at:
- *eleverne hjemme bag skærmen kan høre underviseren og de andre elever*
- *underviseren kan se eleven hjemme bag skærmen*
- *eleverne derhjemme kan byde ind i undervisningen på lige fod med deres klassekammerater."*

Det er ikke et klasseværelse

Teknologier som webcams, bordmikrofoner, IWB, Airtame, LMS, måske flere kameraer og et møde via fx Teams gør det muligt at "udvide klasseværelset" og skabe en fornuftig forbindelse mellem undervisningslokalet og dem derhjemme.

I en tidligere udgivelse[2], har vi beskrevet, hvordan dette tekniske set up kan føre til, at både undervisere og deltagere har en adfærd, som var de til stede sammen i eet almindeligt klasseværelse.

Men hybrid undervisning foregår ikke i et klasseværelse, dels fordi "en fornuftig forbindelse" ikke kan erstatte nærvær og samvær i det fysiske rum, og dels fordi alle elever ikke deltager på samme vilkår.

Præmisserne for at lære er dermed ændret, og derfor er præmisserne for undervisningen også ændret. Det betyder bl.a.:

- Teknikken skal virke. Uafbrudt. Men der er selvfølgelig "udfald". Det stresser læreren at vide, at det kan ske når som helst; det stresser læreren, når det sker; og eleverne mister fokus.
- Underviseren har et kæmpemæssigt ansvar for, at så mange som muligt i det mindste kan se og høre hinanden. I klasseværelset er kommunikationen – endda en langt mere raffineret, multi-dimensionel kommunikation – anderledes ligetil. Det ansvar er en stor byrde for underviseren.
- Presset fra de ændrede præmisser kan få lærere til at falde tilbage på en kendt og "tryg" undervisningsform: tavlebaseret og lærerstyret undervisning, der er kendetegnet af flere lange oplæg og præsentationer. Den undervisningsform er uhensigtsmæssig i hybrid undervisning.
- Elever derhjemme føler sig i udgangspunktet hægtet af. De er i udgangspunktet mindre motiverede for at deltage. Dermed har læreren også en anden pædagogisk udfordring i sin undervisning. Differentiering kan være et alternativ, men det er bedre at skabe eet fælles grundlag for deltagelse.

2. *EA Lillebælt-rapporten*

Pædagogiske greb

Vi opdeler pædagogiske råd i tre emner:
1 Rammesætning
2 Aktiviteter
3 Vejledning

Rammesætning

Byd velkommen – også til dem derhjemme. De bør også sige hej og vise, at de er klar til at begynde lektionen. Det betyder også, at de har tøj på, sidder ved et bord og udelukkende fokuserer på at deltage i undervisningen. Fx bør det at spise, ryge eller strikke være utilstedeligt, fordi det også er utilstedeligt i undervisningslokalet.

Per tilføjer *"Husk at spørge til dem derhjemme, om de oplever en god forbindelse. Det virker rigtig godt til at inddrage dem. Tit vil der også komme en uformel hilsen frem og tilbage mellem eleverne hjemme og på klassen."*

Begynd lektionen med en forventningsafstemning. Fremhæv særligt, at undervisningsformen egner sig til elevaktiviteter, og der derfor forventes høj grad af ansvar, deltagelse og engagement af eleverne. Fx er eleverne ansvarlige for at tage noter og dele dem med klassekammerater derhjemme.

Per tilføjer *"Den nok vigtigste pointe fra mig vedr. hybrid undervisning: inddrag eleverne, der er hjemme. De kan svare på spørgsmål, deltage i gruppearbejde, overtage skærmen i klassen (med Teams), osv. Så det er vigtigt, at de også føler, at det gør en forskel, at de er med. Deres opgaveløsninger (fx ved hjælp af klassenotesbog) indgår i gennemgang på klassen på lige fod med alle andre elever.
Husk også at fortælle, hvilken rolle du dermed har som underviser; du kan bedst vejlede ift. de enkelte grupper og kun i begrænset omfang for hele klassen.*

Begynd hver lektion med at fortælle om lektionens plan: hvem gør hvad, hvornår og hvorfor?

Husk at komme omkring produktkravene – kravene til det, eleverne skal producere – og gør eleverne opmærksomme på, hvorvidt de får feedback på deres produktioner.

Prøv at give plads til lidt dialog med eleverne om dine planer for undervisningen. Det er også nyt for dem – måske er der nogle småting, du kan gøre, som gør det nemmere for dem at være med."

Aktiviteter

Ane: "*Min erfaring siger mig, at det er en udfordring, hvis man vil forklare ting på tavlen, mens man har elever koblet på virtuel. Den lærerstyrede undervisning er generelt udfordret, når man har med hybride former at gøre*"

Begræns tavlebaseret undervisning til et absolut minimum. Det kan optages på video og genses og genbruges. Der er ingen grund til at spilde muligheden for nærhed med eleverne med envejskommunikation. Lærernes tid sammen med eleverne bør handle om dialog. At få ny viden fx i form af læsning bør ske i studiegrupper.

Forsøg at planlægge undervisningen i sekvenser med faste tidsrum og intervaller. 5 min. læreroplæg, 20 min. gruppearbejde, 10 min. opsamling, 5 min. læreroplæg, 30 min. gruppearbejde osv. Prioriter kortere sekvenser, hvis målgruppen har vanskeligt ved at fastholde koncentration eller arbejde selvstændigt.

Læringsaktiviteter bør i videst muligt omfang bero på samarbejde i grupper. Overvej faste grupper som det kendes fra såkaldte "buddy"-ordninger. Hvis en eller flere elever i en gruppe er derhjemme, inkluderes eleverne vha. et virtuelt møde med fx Teams eller Meet.

Pia tilføjer: "*Jeg oplever, at det går bedre, når eleverne laver gruppearbejde, fordi eleven, der sidder hjemme, oplever at blive trukket mere ind i undervisningen.*"

Samarbejde i grupper og buddy-ordninger hviler på en hensigt om at give eleverne et ansvar for at sikre hinandens deltagelse, så det ikke udelukkende er op til underviseren, at holde overblikket over om alle er med. **Ane påpeger,** at det netop også er et spørgsmål om, hvad der er muligt for én underviser at holde overblik over: "*Det er opslidende at skulle være opmærksom på både de elever, som er fysisk til stede, de elever som er på skærmen, og de elever som skriver chatbeskeder undervejs…*"Brug digitale værktøjer til at skabe et fælles grundlag for elevdeltagelse: Samskrivningsdokumenter (Google Docs, Office365 Word), Trello, Padlet, Mindmeister er værktøjer[3], der egner sig til at skabe indhold sammen.

Ane tilføjer: "*Jeg har stor glæde af online programmer i "hybrid" sprogundervisning, som jeg også bruger i såvel almindelig tilstedeværelsesundervisning samt i virtuel undervisning. Det være sig "Quizlet" til oparbejdelse af leksikalsk kompetence, "MinLæring" til træning af grammatisk kompetence. Her kan man oprette foruddefinerede opgaver til sine elever og så følge med i deres arbejde – og dermed også holde øje med om de laver opgaverne.*"

Vejledning

Bevæg dig "systematisk" mellem grupperne, og kom hele vejen rundt. Vejled med fokus på gruppens samarbejde. Brug aktivitetsindholdet i lektionens plan til at vejlede – hvordan går det med gruppens arbejde ift. lektionsplanen "hvem gør hvad, hvornår og hvorfor?"

Tænk i stram styring af respons-processer med revolver-pædagogik: "Nu siger Ahmed noget. Og nu svarer Tina. Bagefter er det Gaya's tur til at præsentere. Efter hende giver Erik feedback. Til sidst laver jeg en opsamling, før I alle sammen svarer på en Kahoot"

Lav en opsamling på hver lektion:

1. Processen: hvad har vi lavet og hvad har vi lært af det – sammenholdt med målene for lektionen? Det kan gøres lærerstyret med deltagelse af udpegede elever.
2. Udbytte: kan vi det, vi skal kunne? Giv din egen vurdering, lad eleverne give deres vurdering. Brug evt. quiz-værktøjer som Kahoot og Socrative for at danne et fælles grundlag for deltagelse i opsamlingen på lektionen.

3. Brug fx Mindmapping i undervisningen til at blive inspireret. Hent den på http://evidencenterinfo.dk/fokusomrader/

Hvem er vi?

eVidenCenter - Det Nationale Videncenter for e-læring arbejder med at udvikle og formidle viden om e-læring i uddannelsessystemet og for at højne fleksibiliteten og kvaliteten i uddannelsessystemet gennem udvikling og brug af e-læring. Et af vores kerneområder er at omsætte teori til praksis.

Vi har et stærkt praksisorienteret fokus samtidig med, at vi inddrager resultater og viden fra forskningen som afsæt for vores aktiviteter.

Afsættet for vores arbejde med og tilgang til e-læring er det pædagogiske og didaktiske udgangspunkt.

Først didaktikken og pædagogikken - så teknikken.

Gode råd fra eVidenCenter

eVidenCenter har igennem en årrække arbejdet med e-læring gennem projekter, undersøgelser og ved tilbud af uddannelse i e-læringspædagogik.

Vi er løbende i kontakt med uddannelsesinstitutioner og har gennem årene samlet en række erfaringer, som vi gerne vil dele.

Rådene er således både baseret på erfaringer fra praksis, men også anerkendte didaktiske og pædagogiske modeller inden for e-læring[4].

4 Gilly Salmons 5-trins model http://www.gillysalmon.com/five-stage-model.html samt eDidaktisk Overvejelsesmodel http://edidaktik.evidencenter.dk

eVidenCenter

Det Nationale Videncenter for e-læring

FIND OS PÅ

Web: www.eVidenCenter.dk
Facebook: eVidenCenter
Twitter: @e_Videncenter
LinkedIn: eVidenCenter

eVidenCenter.dk
c/o Aarhus Business College
Tlf. 89363333

978-87-971479-4-8